

דף פז.

ח"מ סימן תכד פעיף ג

עין משפט ב.

ג. החובל בעבד כנעני שלו פטור^ג, חבל בו אחר רבו נוטל ה' דברים^ד ואפי' צערו בסם ונתרפא במהרה הרי כל רפואתו לרבו.

ח"מ סימן תכד פעיף ח

עין משפט ג.

ה. ט. החובל בחרש שוטה וקטן חייב^ה, והם שחבלו באחרים פטורים ואע"פ שנתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן אינם חייבים לשלם שבשעה שחבלו בהם לא היו בני דעת.

ח"מ סימן תכד פעיף ט

עין משפט ד.ה.

ט. י. העבד והאשה החובל בהם חייב, והם שחבלו באחרים פטורים אבל משלמים לאחר זמן^י אם נתגרשה האשה או נתאלמנה או נשתחרר העבד.

הגה: אם יש לאשה נכסי מלוג או צאן ברזל מוכרת אותם לאחרים בטובת הנאה^ז ומשלמת לנחבל.

ג. ממשנה שם פ"ז ע"א, ואפי' הכהו מכה שאין בה שוה פרוטה ואין אומרים שחייב עליה מלקות ודלא כמ"ש הב"י דבכה"ג אפי' בעבד שלו חייב מלקות. סמ"ע ס"ק ד'. ופטור, דמה שקנה עבד קנה רבו.

ד. ואע"פ שהריפוי צריך ליתן לרופא מ"מ נפ"מ אם אמדוהו לרפואתו תוך ה' ימים וריפאו רבו בסם חריף תוך יומיים היתרה לרבו, מגיטין י"ב ע"ב. סמ"ע ס"ק ה', וזהו מה שמסיים בשו"ע.

ה. שם במשנה פ"ז.

ו. ולא דמי לחש"ו שחבלו משום דהאשה והעבד הן בני דעת הם בשעת החבלה אלא שאין להם לשלם באותו זמן ולפיכך בי"ד שמין החמשה דברים וכותבין ונותנין אותו ביד הנחבל. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ז. כמפורש בגמ' שם פ"ט ע"א ומשמע דה"ה לנצ"ב, וכ"כ הרא"ש שם.

עין משפט ו.

הו"מ סימן תכד פעיף א.ב.

- א. החובל באביו ואמו^ה ולא הוציא מהם דם חייב בה' דברים, ואם הוציא מהם דם חייב מיתה ופטור מתשלומין ואפי' הוא שוגג לפיכך לא יוציא הבן לאביו קוץ^ט ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דם.
- ב. החובל בחבירו בשבת פטור מתשלומין אפי' הוא שוגג^י כיון שיש בזה מיתה ב"ד, אבל החובל בחבירו ביום הכיפורים אפי' במזיד חייב לשלם^כ.

עין משפט ז.

הו"מ סימן תכד פעיף ג.

עיי' לעיל עין משפט ב.

- ג. החובל בעבד כנעני שלו פטור^ל, חבל בו אחר רבו נוטל ה' דברים^מ ואפי' צערו בסם ונתרפא במהרה הרי כל רפואתו לרבו.

ה. ממשנה בב"ק פ"ז ע"א.

ט. מסנהדרין פ"ד ע"ב ובירור"ד סי' רמ"א.

י. ע"כ אפי' בשוגג פטור מתשלומין ואע"ג דמקלקל הוא בשבת ופטור מ"מ הואיל ועשה נחת רוח ליצרו בשעה שחבל בחבירו משום כך חייב מיתה על חבלה זו אם היה חובלו במזיד ומטעם זה חייב אף שאינו עושה להנאתו. סמ"ע ס"ק ב'.

כ. דיש בזה רק חיוב כרת, ואע"ג דיש בזה מלקות שעושה מלאכה ביום הכיפורים בהתרו עליה, מ"מ לגבי חבלה גילתה תורה דיתן ממון ולא ילקה שנתינה כתיב ביה, מכתובות ל"ז ע"א. סמ"ע ס"ק ג'.

ל. ממשנה שם פ"ז ע"א, ואפי' הכהו מכה שאין בה שוה פרוטה ואין אומרים שחייב עליה מלקות ודלא כמ"ש הב"י דבכה"ג אפי' בעבד שלו חייב מלקות. סמ"ע ס"ק ד'. ופטור, דמה שקנה עבד קנה רבו.

מ. ואע"פ שהריפוי צריך ליתן לרופא מ"מ נפ"מ אם אמדוהו לרפואתו תוך ה' ימים וריפאו רבו בסם חריף תוך יומיים היתרה לרבו, מגיטין י"ב ע"ב. סמ"ע ס"ק ה', וזהו מה שמסיים בשו"ע.

דף פז:

עין משפט א.

ח"מ סימן תכד פעיף ו

ו. החובל בבת קטנה של אחרים הנזק בפוחת אותה מכספה ^ב הרי הוא לאב ^ב, וכן שבתה של האב שהרי מעשי ידיה לאביה, וכסף מכירתה לאביה.

הגה: וי"א דוקא בסמוכה על שולחן אביה ^ע אבל אינה סמוכה על שולחנו הרי זה שלה, וי"א דאפי' בסמוכה על שולחנו הוא שלה אם אחרים חבלו בה ^פ.

ז. צער וריפוי ובושת בבת הקטנה שלה ^ז, וכן נזק שאינה פוחתת מכספה הרי הוא שלה, וכן החובל בבתו משלם צער וריפוי ובושת.

הגה: ונראה דוקא באינה סמוכה על שולחנו ^ק, אבל סמוכה י"א דפטור.

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן תכד פעיף ז

ח. החובל בבניו הגדולים אם אינם סמוכים על שולחנו נותן להם מיד,

ג. כר"י בגמ' בב"ק פ"ז, והחובל בעבדו העברי חייב כולם ליתן לעבד חוץ משבת, עיין בסמ"ע ס"ק ז'.

ונזק הפוחת אותה מכספה היינו אם בא למוכרה או להשיאה לאיש אין נותנים לו בעדה כל כך כמו שנותנים בה קודם חבלתו, והטור כתב כגון שפצעה בפניה וכ"ש אם קטע ממנה אבר שהוא נזק מבורר.

ס. דכתיב "את בתי נתתי לאיש" הרי שנתנה התורה ברשותו ליתן אותה לאשה לאיש שירצה והוא מקבל דמי קדושיה וגם במוכרה כתיב "כי ימכור איש את בתו". סמ"ע ס"ק ט', ודלא כהעיר שושן.

ע. הרמב"ם, וכתב הב"י ממה שסיימו בה שהרי מעשי ידיה של אביה וזה רק בסמוכה, והעיר בבאר הגולה מדוע הרמ"א כתבה בשם י"א שזה פירוש הטור לדעת הרמב"ם שהעתיקו מר"ן.

פ. דעת הטור וטעמו, דבדבר שאתי מעלמא וע"י צער לא קפיד אביה שיהיה שלה. סמ"ע ס"ק י"ב.

צ. שם ברמב"ם הלכה י"ד וכר"י בגמ' ופשוט הוא.

ק. המ"מ שם לדעת הרמב"ם כדין חובל בבנים הגדולים הסמוכים על שולחנו בסעיף ז'.

ואם הם קטנים ילקח קרקע בנזקן **ר** והם אוכלים פירותיו, וכן אחרים שחבלו בהם, ואם היו סמוכים על שולחנו פטור בין שהיו גדולים או קטנים, ואם אחרים חבלו בהם **ש** בגדולים יתן להם מיד ובקטנים ילקח בהם קרקע ואביהם אוכל פירותיו עד שיגדלו.

הגה: וי"א דאינו פטור **ת** בסמוכין על שולחנו אלא משבת אבל חייב בשאר ד' דברים ודינו בהם כאילו חבלו בהם אחרים.

עין משפט ד. יו"ד סימן רסז סעיפים כ. כא

כ. כה. יכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך **א**, אבל עבדים של נכסי מלוג חייב לזונם **ב** ואינו יכול לומר להם כך.

הגה: י"א דבשנת בצורת אינו יכול לומר לעבד איני זנך שאין מרחמין עליו **ג**, אבל יכול לומר לו צא מעשה ידיך במזונותיך אע"פ שאינם מספיקין.

כא. כו. הקוטע יד עבד כנעני של אחר נותן לאדונו חמשה דברים **ד**, והעבד ניזון מצדקה אע"פ שהאדון לוקח השבת, שהרי יכול לומר לו עשה עמי ואיני זנך, והריפוי נותן לרפואתו של העבד ואם אמדוהו להתרפאות

ר. רמב"ם שם הלכה י"ט מברייתא, וי"א דבמקום שילקח בזה קרקע ילקח להן ס"ת, כ"כ הטור בשם הרא"ש ופירושו שהקטנים ילמדו מתוכה והוא פירות דס"ת והקרן קיימת להם עד שיגדלו. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ש. היינו בסמוכים על שולחנו ובמה שאירי לפני זה ופשוט הוא.

ת. אביהם, וכ"כ הטור בשם הרא"ש, ועיין בבאר הגולה אות ז' דגם בפסקי תוס' כתבו כמו הרמב"ם ובהרא"ש לא מצא דבר זה.

א. ממסקנת הגמ' בגיטין דף י"ב ע"א, והיינו רק בעבד כנעני אבל לא בעבד עברי, וכך היא בכתובות בפ' אע"פ, ואף שאין לנו היום ע"ע מ"מ נפ"מ לעבד עברי שקנוי לו למעשה ידיו כמו בסעיף י"ד שאינו יכול לומר לו עשה עמי ואיני זנך. ש"ך ס"ק ל"ג. ובעבד כנעני שאומר לו עשה עמי ואיני זנך היינו שילך ויתפרנס מן הצדקה, שישראל מצווים להחיות העניים שבניהם או יחזר על הפתחים. ש"ך ס"ק ל"ד.

ב. טור בשם הרמב"ם בפ"ט מעבדים, וכמ"ש בריש פ"ז דיבמות, שע"מ כן הכניסה לו אותם, ומ"מ הבעל יכול לומר לו איני נעבד ואיני זן, כ"כ הכ"מ והב"ח. ש"ך ס"ק ל"ה.

ג. דעת תוס' הרא"ש והרשב"א, אבל הרי"ף והרמב"ם לא ס"ל כן.

ד. מימרא דר"י בגיטין י"ב ע"א. וחמשת הדברים הם נזק צער ריפוי שבת ובושת. ועיין בחו"מ סי' ת"כ דנתבארו דיניהם.

בה' ימים ועשו לו סם חזק שמיהר להתרפאות בג' ימים, האדון לוקח
היתרה אע"פ שהעבד נצטער בסם החזק.

הגה: כ"ש אם אדונו חבל בו דפטור ה'.

עין משפט ו. חו"מ סימן תכד סעיף ז
עיין לעיל עין משפט ב.ג.

עין משפט ז. חו"מ סימן תכד סעיף ו
עיין לעיל עין משפט א.

ה. ממשנה בב"ק פ"ז ע"א. והיינו בעבד כנעני אבל בעברי חייב ככולן חוץ מהשבת, שם
במשנה, ועיין בש"ך בס"ק ל"ז מה שהעיר.